

Museumsinspektør
Lennart Secher Madsen
står her med de originale
Haderslev-artikler foran
portræt af Hertug Christian

Haderslev-artiklerne

I 1528 var alle landsbypræsterne fra Haderslev og Tørning Len kaldt til møde på Haderslevhus. Her fik de udleveret Christians regelsæt for, hvordan han ville have sin reformerede lutherske kirke til at fungere. Regelsættet hedder Haderslev-artiklerne, og er en af de ældste lutherske kirkeordninger i verden.

Af Jens Christian Gjering

jc@gjering.com

Vi er så heldige, at én af de præster, der deltog på mødet i Haderslev i 1528 - Thomas Knudsen fra Sdr. Hygum - senere skrev ned, hvad han oplevede. Og han opbevarede også en kopi af de skriftlige artikler, som præsterne fik med hjem, og som de skulle rette sig efter i deres fremtidige embedsførelse.

Haderslev-artiklerne fra 1528 indeholder i alt 22 små kapitler eller afsnit. Tilsammen sætter de rammen for, hvorledes den unge hertug i Haderslev vil have sin kirke til at være.

Artikel 1 handler om, hvordan gudstjenesten skal afvikles. Det er nemlig blevet noget rod, fordi præsterne ikke længere gør det på samme måde.

Artikel 2, 3 og 4 handler om nadveren og om hvem der kunne modtage dette sakramente.

I artikel 5 nedlægger hertugen forbud mod, at præsterne fortsat afholder messer for de døde. I næste artikel omtales latinskolerne i Haderslev og Ribe. Dette afsnit fremtræder lidt underlig påklædt i sammenhængen med de andre artikler om gudstjenesten.

Artikel 7, 8 og 9 handler om kirkeårets forskellige helligdage, og om hvordan dette skal fejres i kirken. Med artikel 10 og 11 gives der meget faste regler for hvordan præsterne skal prædike på luthersk vis - ja

der henvise endda direkte til en prædikensamling af Luther selv.

I artikel 12 forpligtes landsbypræsterne til at anvende Luthers Katekismus til "undervisning" af menigheden i forbindelse med gudstjenesterne, således at De 10 bud, Trosbekendelsen og Fadervor m.m. fremsiges i kor.

I artikel 13 gives der regler for, hvordan påskens gudstjenester skal afholdes. I den katolske kirke måtte præsterne ikke gifte sig. Luther selv havde i 1525 giftet sig med den tidligere nonne Katherina von Bora. Og i Haderslev-artiklernes afsnit 14 går hertug Christian et lille skridt videre, idet han forlanger at præsterne skal gifte sig.

Afsnit 15, 16, 17 og 21 handler om de provster, der for fremtiden skal føre tilsyn med præsterne: - "at de lever ordentligt og ærbart, prædiker og lærer på ret vis og er ensartet i lære og ceremonier".

I afsnit 18 gives regler for dåben, herunder at denne skal afholdes på dansk. Og i de sidste artikler 19, 20 og 22 instrueres præsterne i, hvordan de skal bære sig ad ved sygebesøg, ved nadver i hjemmet, samt hvilke regler hertugen ønsker skal gælde, for at ingen skal kunne gifte sig i hemmelighed. Det er meget tydeligt, at hertug Christian med dette regelsæt, har ønsket at skabe en ensartethed i den måde bønderne rundt i landsognene oplevede gudstjenesten på. Ja i det hele taget ville han skabe en fælles ramme for det kirkelige liv i sine len. Og

det vel at mærke en ramme, som var bestemt af hertugen, som også krævede at den enkelte præst aflagde ed til ham.

Haderslev-artiklerne er én af den lutherske verdens absolut første kirkeordninger. Fra 1528 kendes sådanne regelsæt udover det fra Haderslev kun i Braunschweig og i Kursachsen, hvor forfatteren har været Luthers nærmeste medarbejder Johann Bugenhagen. Der er næppe tvivl om, at det er Weiden-see og Wenth, der har ført pennen i Haderslev. Da reformationen er blevet gennemført i hele kongeriget, bliver der i 1537 skrevet en Kirkeordinans for hele riget. Haderslev-artiklerne har været et naturligt forlæg for dele af denne kirkeordning. Vi ved også, at den endelige kirkeordning i 1537 færdigskrives i Haderslev - og at Johann Bugenhagen selv har været med ind over dette arbejde.

FAKTA

Hvis du besøger Museum Sønderjylland i Dalgade i denne sommer kan du på særudstillingen "Tro" med egne øjne se den originale udgave af Haderslev-artiklerne, samt ganske meget andet spændende om den lokale reformationshistorie.